

Van de redactie en het bestuur

Een warme, maar natte zomer ligt achter ons en we hopen dat onze donateurs en alle andere Korczak belangstellenden nieuwe energie hebben opgedaan. Wij van onze kant hebben er weer veel zin in. In deze nieuwsbrief kondigen we een aantal nieuwe activiteiten en initiatieven aan. De column is dit keer van ons redactielid Anouk Brink. In de rubriek 'Jongeren aan het woord' is een lang gesprek opgenomen met een jongere die openhartig vertelt over de inspraak van cliënten die leven binnen een instelling voor jeugdhulpverlening.

Bij het overlijden van Erich Dauzenroth

Opnieuw hebben we afscheid moeten nemen van een dierbare Korczak vriend. Prof. Erich Dauzenroth, jarenlang bestuurslid van de Duitse Korczak Stichting overleed op 24 juli na een kort ziekbed op 73-jarige leeftijd. Zijn betekenis voor onze kennis over Janusz Korczak is aanzienlijk. Talloze publicaties zoals, 'Ein Leben für Kinder' of "Zum Schicksal Janusz Korczaks und seiner Kinder", verschenen van zijn hand. Niet minder belangrijk was zijn bijdrage aan het tot stand komen van de Janusz Korczak Sämtliche Werke (17 delen). Daarnaast heeft Erich reeds vanaf de 70-tiger jaren baanbrekend werk gedaan voor de Duits-Poolse betrekkingen. Zijn kennis van het Pools en de groeiende kring van vrienden en relaties, zelfs in de hoogste regionen, in Polen hebben hem daarbij enorm geholpen.

Erich, zoals we hem al jaren van de internationale ontmoetingen kennen was een buitengewoon humoristisch en innemende persoonlijkheid. Bij een glas bier informeerde hij direct naar onze Nederlandse vrienden en geliefden, onmiddellijk gevolgd door een nieuwe witz of anekdote. Een levensgenieter en een doorwrochte wetenschapper is niet meer, maar in onze herinnering is hij levendig aanwezig. Wij wensen zijn vrouw Johanna, zijn kinderen veel kracht en ondersteuning toe bij dit zo plotselinge verlies van een man, vader en opa.

Uitnodigingen

Bij deze nieuwsbrief ontvang u een uitnodiging voor de jaarlijkse Korczak Ontmoetingsdag op 30 oktober a.s. Binnenkort ontvangt u ook een uitnodiging voor de uitreiking van de Janusz Korczak Prijs 2004.

Over beiden activiteiten hebben we u al bericht in onze vorige Kleine Korczak Bulletin (eventueel na te lezen op onze website).

Studiedag over Respect in Opvoeding en Onderwijs

Samenwerking tussen Vereniging Pedagogen voor de Vrede en Leeftocht voor Onderweg.

Vrijdag 29 oktober 2004 in conferentiecentrum 'Fredeshiem' Steenwijk/ De Bult. Voor iedereen die met kinderen werkt en opvoedt in gezins- en professioneel verband. Voor iedereen die het begrip Respect handen en voeten wil geven in de dagelijkse praktijk. Voor allen die in dit verband collega's wil ontmoeten.

Enkele punten uit het programma: Prof. Lennart Vriens over respect als basis voor opvoeding. Prof. Jan Willems over het respect voor de rechten van het kind. Daarnaast zijn er enkele workshops, zoals Mediation door leeftijdgenoten, vredesopvoeding met ouders, conflictantering in het basisonderwijs.

Meer informatie over aanmelding voor deze studiedag: Elly Rijdes, tel. 0346-263192; e-mail: e.s.rijdes@planet.nl

Nieuw Stripverhaal over Pesten

Klaas Janssens, een jongen van bijna 12 jaar, verhuist naar een ander dorp. Dat betekent een nieuw huis, een nieuwe buurt en een nieuwe school. In de klas krijgt Klaas het vanaf de eerste dag aan de stok met drie pestkoppes. Klaas staat er helemaal alleen voor. Of toch

niet? Hij krijgt hulp van 'het grote, roze oor', dat hem via allerlei kanalen op de hoogte houdt van de gemene plannen van de drie pestkoppen. Maar wie zich achter dit personage verschuilt, is Klaas een raadsel. En hoe zit het eigenlijk met het geheim dat Rosa, Klaas, moeder, al jarenlang voor haar gezin verborgen houdt? En zal de juf ingrijpen? Je komt het allemaal te weten in 'Klaas en de 3 pestkoppen'.

Het verhaal zet de lezers, jong en oud, aan tot nadenken over pestgedrag en de mogelijke oplossingen. Achterin het boek is een katern opgenomen met informatie voor iedereen die met pesten te maken heeft.

'Klaas en de 3 pestkoppen'. 52 pag. A4, fullcolour.
Prijs € 5,90 excl. verzendkosten.
Informatie en bestellingen: www.vredeseducatie.nl

Column

'Echt serieus?'

Bij mij in de buurt staat een JOP, een jongeren ontmoetingsplek. Een plek waar jongeren legitiem mogen hangen, zeg maar. Nu ben ik erg geïnteresseerd in jeugdparticipatie en meestal lees je vooral negatieve zaken over hangjongeren, JOP's en zo meer. Ik was dan ook erg enthousiast toen ik in het dorpsblad las dat er gezamenlijk door buurtbewoners, het jongerenwerk, de gemeente en de jongeren zelf, was gesproken over het hanteren van regels rond het JOP. Het resultaat van dit overleg waren een aantal 'spelregels', die op een mooi bord bij het JOP zijn gezet.

Ik ging erheen, benieuwd naar die afspraken die uit dat participatieoverleg waren gekomen. Maar al lezend vroeg ik me af op welke wijze de jongeren hier echt bij betrokken zijn. De 'spelregels' waren niets nieuws onder de zon: geen overlast veroorzaken, geen rotzooi maken, na middernacht niet meer bij het JOP hangen, geen vandalisme. Niks geen creatieve, vernieuwende ideeën die juist zo kenmerkend zijn voor situaties waarin jongeren echt participeren en serieus genomen worden. Jongeren bij een overleg neerzetten en dan zeggen dat het samen met jongeren is gedaan, is niets anders dan participatie gebruiken voor het mooie plaatje. Echt serieus nemen, echte participatie behelst veel meer, namelijk luisteren, ruimte geven voor inbreng, ruimte om te leren én niet onbelangrijk ook echt wat met de inbreng doen.

Natuurlijk, het is een moeilijk proces, het oplossen van buurtoverlast.. De gemeente wil dit, omwonenden dat, jongeren zus. Maar in de regels las ik alleen de belangen van de omwonenden en gemeente, niet die van de jongeren. Het is belangrijk dat jongeren leren rekening te houden met anderen in de buurt, maar dat geldt óók voor de volwassen buurtbewoners en de gemeente. Jongeren zijn niet zo in te dammen dat je niet merkt dat ze er zijn. En waarom zouden we dat überhaupt willen. Is

er echt geen greintje tolerantie naar anderen, naar jongeren. Jongeren willen (soms) hangen, dollen, een beetje zoenen, maar dat is van alle tijden. Dat hoort gewoon bij het opgroeien. De vraag waarom dat hangen zo erg wordt gevonden, wordt te weinig gesteld. Waarom wordt een hanggroep bedreigend gevonden. Hoe kan je daar iets aan veranderen, bij (bange) buurtbewoners en bij jongeren. Dat zijn in mijn ogen relevante vragen waar we iets mee zouden moeten. Het gaat dan om de vraag hoe we met elkaar willen en kunnen samenleven. Het gaat dan verder dan spelregels opstellen voor jongeren die alleen neerkomen op: dit mag niet en dat mag niet en dat mag niet en dat ook niet.

Jongeren echt betrekken bij het samenleven en op die manier samen zoeken naar leefbare oplossingen is niet makkelijk. Het kost vooral ook veel tijd en inzet, iets wat we tegenwoordig misschien steeds minder denken te hebben. Het lijkt erop dat het echt serieus nemen van kinderen en jongeren voor de meeste volwassenen vaak nog veel te moeilijk is.

Anouk Brink

Jongeren aan het woord

Inspraak van jongeren

Hailey van der Horst, 17 jaar oud, vertelt over haar ervaringen binnen een instelling voor Jeugdhulpverlening. Ze zit nu drie maanden in een project voor Begeleid Kamer bewonen in Sittard. We ontmoeten elkaar in de gezamenlijke keuken en huiskamer van deze woning, waar ook nog 3 andere meiden een eigen 'living' hebben. We hebben afgesproken om het gesprek vooral toe te spitsen op het serieus nemen van jongeren binnen zo'n instelling.

'Hailey, wat vind jij voor jezelf echte participatie?'

'Voor mij is dat echt luisteren naar jongeren ....en er iets mee doen. We hebben bv als jongeren-team van enkele grote instellingen in Zuid-Nederland met de gedeputeerde van de Provincie die over de Jeugdzorg gaat regelmatig gesprekken en voor haar zijn we serieuze gesprekspartners. Alle afspraken en toezeggingen komen in een verslag waar we op kunnen terugrijpen'

'Akkoord, maar die constructie zie je wel vaker, bv met jongerenraden in gemeenten. Er worden dan voorstellen door jongeren gedaan, maar in de praktijk doet men er dan vervolgens heel weinig mee'

'Bij ons is dat toch anders. We volgen de besluiten die zwart op wit staan op de voet en we controleren of er echt iets aan gedaan wordt. Een heel duidelijk voorbeeld is de werkwijze van bureau Jeugdzorg. Daarover zijn veel klachten en we merken nu dat ook de provincie het bureau dwingt tot veranderingen.'

'Kun je een voorbeeld noemen waar het dan misgaat bij bureau Jeugdzorg?'

'Nou het begint al met de telefonisten en de secretaresses. Je vraagt een doodnormale vraag of je wilt met iemand in contact komen. Je wordt afgescheept of ze beloven iets en vervolgens hoor je niets meer. Puur ongeïnteresseerd. En het vreemde is dat ze door de telefoon heel aardig en positief klinken. Je krijgt dus vertrouwen maar je wordt teleurgesteld. Tegenwoordig noteer ik precies op welk moment ik contact heb opgenomen en met wie in gesproken heb. Gaat er dan weer iets de mist in dan overleg ik met mijn 'plaatser' (haar vertrouwenspersoon bij bureau Jeugdzorg) waar het fout liep. Je moet heel hard voor jezelf opkomen'

In de nieuwe structuur is bureau Jeugdzorg de eerste deur waardoor iedereen binnen komt en aangemeld wordt. Hoe gaat het daar mee?

'Ja ook zoets. Er worden gesprekken, heel veel gesprekken met de ouders of de voogden gevoerd, maar met de jongeren zelf amper.'

Meen je dat nou?

Ja toch is het zo. En het gebeurt vooral als je jongeren zelf niet aangeven dat er in hun situatie iets moet veranderen. Ze worden dan gewoon overgeslagen. Ik vind dat ze dan toch niet serieus worden genomen.

Je vertelde net iets over de taak van de 'plaatser' en de verantwoordelijkheid van je ouders die officieel, hoewel je niet of nauwelijks contact met ze hebt, het voogdij-schap hebben. Stel nu dat je een studie wil beginnen of van studie of werk wil veranderen, welke zeggenschap heb jij daarin?

Het is grappig dat je dat zegt, want ik zit nu in zo'n situatie. Ik heb her eerste jaar van mijn studie niet gehaald en wil graag overstappen op een andere, meer praktisch gerichte studie. Die is wel duurder, maar daar voel ik me meer toe aangetrokken. Mijn ouders hebben daar wat moeite mee. Daar hebben zij hun redenen voor, of die redelijk zijn of niet, dat doet er in dit gesprek niet toe. Dus is er in overleg met mijn plaatser, mijn ouders en mij op zoek gegaan naar een ander alternatief. Dit is gevonden door een compromis van beide kanten.

Kun je nog iets noemen wat je dwars zit met bureau Jeugdzorg?

Oh zeker, bijvoorbeeld het contact met mijn 'plaatser'. Dat is schandalig weinig. Maar een kwartiertje per week !!. We sparen die kwartiertjes nu op zodat we 1x per maand langer kunnen praten. Nooit kan ze zeggen, ik kom zomaar eens langs of zullen we op een terrasje iets gaan drinken. Dat zijn dingen die je met een vertrouwenspersoon zou moeten kunnen.

Voelt zij dat ook als een probleem?

Ja zegt ze, het is jammer, maar door al die bezuinigingen kan het gewoon niet. Ik heb nog 15 andere jongeren.

Nog even terug naar het overleg waarin jullie gesprekspartner zijn. Kun je nog eens een paar dingen noemen waaruit blijkt dat jullie echt serieus genomen worden?

Een mooi voorbeeld is de folder die wij als jongerenteam hebben opgesteld als een soort concreet handvat voor

de manier waarop de mensen van bureau Jeugdzorg moet werken.

De gedeputeerde van de provincie zei tegen ons, dat wij als jongeren eigenlijk de ervaringsdeskundigen zijn. Daarom vroeg ze om zo'n adviesfolder (een soort bindende overeenkomst) samen te stellen. Nu dus geen stuk van Hogerhand, maar een tekst door ons opgesteld.'

Nu hebben we het steeds gehad over de contacten en het overleg van het jongerenteam met de provincie en het bureau Jeugdzorg, Maar hoe zit het met jullie inspraak in de dagelijkse gang van zaken in jullie woon- en leefsituatie?

Ik herinner me wat de heer Clarijs in juni op het congres in Den Bosch zei: We moeten veel meer uitgaan van de vragen en de initiatieven van de cliënten. Participatie is bij ons in de jeugdzorg nog altijd, je mag meedoen, in plaats van, jullie nemen het voortouw. Daar zit, volgens Clarijs de gedachte achter, wij weten uiteindelijk wat het beste voor jou is. Maar er moet een andere manier van denken komen.

We moeten het echt hebben van de nieuwe generatie die nu in de Jeugdzorg binnen komt, daar moeten we de meeste energie in steken. Van de ouderen moet je het niet hebben, daar zit het zo vast. De nieuwe werkers kunnen het systeem veranderen. Maar dan moet het ook beginnen in hun studie.

Het zou goed zijn als jullie als cliëntenraad eens een paar gastlessen of workshops konden verzorgen binnen zo'n SPH-opleiding?

Ja, maar we zien gelukkig al stukje bij beetje veranderingen bij verschillende opleidingen.

Laten we eens kijken hoe het gaat bij het werk in jullie cliëntenraad in de organisatie van Xonar *

Het gaat dan om hele concrete zaken zoals het rookbeleid. Roken mag, maar alleen buiten. Wij vinden dat wat ze bij zorginstellingen hebben gedaan (gedoogd) ook bij ons zou moeten kunnen. Op de IPO conferentie heb ik gezegd dat in onze instellingen gestreefd wordt naar een thuissituatie. Thuis mag je ook roken of je overlegt daarover, waarom kunnen we in zo'n kleine leefgroep daar niet uitkomen? We voelen ons door Den Haag betutteld. Iedereen zei toen: Ja je hebt eigenlijk helemaal gelijk.

Maar jullie zitten toch altijd in een machtsongelijke situatie. Als de directie voet bij stuk houdt zitten jullie klem?

Dat is waar, maar ik wil echt zeggen dat het overleg met onze directie heel goed. We hebben als cliëntenraad een werkplan opgesteld en daar waren ze heel tevreden mee.

Wat staat er dan bijvoorbeeld in zo'n werkplan?

Nou zaken over thuis komen, het rustuur, het roken, de contacten met jongeren buiten de instelling, zoals het op bezoek komen. In alles hebben we bedongen dat we direct betrokken worden bij het tot stand komen van de regels of het veranderen van de regels en dat werkt hartstikke goed. We bespreken ook de strafmaatregelen die bepaalde jongeren treffen als ze zich domweg niet aan afspraken houden.

Jullie zijn dus op zich niet tegen sancties van de directie?

Als ze redelijk zijn staan we als cliëntenraad achter die sancties. En als een jongere zich toch oneerlijk behandeld voelt, komt hij naar ons toe en we bekijken het. De directie neemt dan de cliëntenraad serieus en verder worden we heel goed geïnformeerd.

Ik geef een voorbeeld hoe de directie van haar fouten heeft geleerd. We werden plotseling geconfronteerd met het sluiten van een hele groep. Een jongere kwam ons vertellen dat van de ene dag op de andere hun groep zou worden opgedoekt en dat de jongeren zouden worden verplaatst. We hebben toen als cliëntenraad onmiddellijk de directie op het matje geroepen en om opheldering gevraagd. Vanaf dat moment gebeuren deze veranderingen op een heel andere manier. Er is vooraf overleg over de sluiting van een groep en de betreffende jongeren en de cliëntenraad worden er volledig bij betrokken. We zeggen dan bijvoorbeeld: 'Weet je wat het betekent voor deze jongere als hij naar een andere plek wordt verplaatst? Kijk je naar de individuele situatie van de jongere?' Om de drie maanden hebben we nu een uitgebreid overleg met de directie van Xonar, maar daarnaast kunnen we zelf gesprekken aanvragen als het dringend nodig is.

Wat jij nu vertelt klinkt allemaal wel erg positief, maar zijn er ook dingen die jullie nog steeds dwars zitten?

Ja, als ik eerlijk ben hebben we met enkele groepsleiders toch vervelende ervaringen, Het komt er op neer dat ze eigenlijk geen echte belangstelling voor ons hebben. En het is heel opvallend als we als cliëntenteam een aantal dingen willen bespreken juist die leiders waar we problemen mee hebben, zich afmelden. Het zijn die leiders die in hun taalgebruik laten zien dat ze je niet echt serieus nemen en het altijd beter weten voor jou. Ze pakken jouw eigen verantwoordelijkheid af en laten je steeds voelen dat jij foute beslissingen neemt. In hun taal zijn ze ook dikwijls neerbuigend of cynisch. Zulke mensen moeten een ander beroep kiezen.

Maar zeg nou eens eerlijk. Komt dit vaak voor of zijn het toch uitzonderingen?

Waar ik nu over spreek is één bepaalde groepsleider, maar er zijn ook groepsleiders waar je op zich goed en redelijk mee kan praten tot het moment komt dat hij of zij vindt dat jij ongelijk hebt. Dan knalt de deur dicht en moet je gehoorzamen.

Hebben jullie als cliëntenraad ook de mogelijkheid om conflicten tussen jongeren en de leiding te helpen oplossen?

Ja dat doen we heel vaak en het werkt.

Als jij dat nu zo vertelt moet ik ineens aan het kindertehuis van Janusz Korczak denken. Al aan het begin van de vorige eeuw had hij een systeem waar kinderen en jongeren groepsleiding ter verantwoording konden roepen. Hij was zijn tijd ver vooruit.

Wij proberen bij klachten objectief te zijn en het verhaal van de jongere moet wel redelijk zijn.

Als ik het zo beluister is jullie cliëntenraad een groep mensen die het vertrouwen heeft van de jongeren, maar

ook van de leiding. Van beide kanten worden jullie volstrekt serieus genomen?

Maar luister eens, eigenlijk zou een cliëntenraad niet nodig zijn als er een goede intensieve band bestaat met de groepsleiding of met de staf en....als een groepsleider zich echt kan verplaatsen in de ander. En verder hebben we veel te weinig ongedwongen contact met de leiding. Waarom hebben we niet 1x per maand een groepsge-sprek met elkaar?

Ze weten dan ook veel meer wat er tussen jongeren onderling speelt en hoe de jongeren zich voelen.

Hailey, je hebt heel open gesproken over jouw leefsituatie in het begeleid kamer bewonen. Je hebt ook duidelijk gemaakt hoe jullie knokken voor serieuze betrokkenheid en inspraak bij alles wat jullie aangaat. Voor mij was het echt een eye-opener. Heel hartelijk bedankt!

* Xonar is een overkoepelende instelling voor Jeugdhulpverlening in de Zuidelijke Mijnstreek

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat:

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

redactie
Theo Cappon
Edward Skubisz
Anouk Brink

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van *Kleine Korczak Bulletin*